

Oblast: Upravljanje otpadom¹

Oblast 1: Institucionalni i infrastrukturni kapaciteti JLS za upravljanje otpadom

Izveštaj o napretku za 2019. godinu Evropske komisije u oblasti upravljanja otpadom izdvaja nedostatak infrastrukture, nedovoljne institucionalne i administrativni kapaciteti, pre svega na lokalnu. Dalje se izdvaja nedostatak finansija i investicija i veliki broj nesanitarnih deponija koje su u upotrebi. Zakonodavnim i strateškim okvirom koji je ustanovljen 2009. godine predviđen je prestanak odlaganja otpada na nesanitarne deponije i sanacija istih, te je ustanovljen princip hijerarhije upravljanja otpadom koji podrazumeva smanjenja proizvodnje otpada i smanjenja količina otpada koje se odlažu na deponije.

Razvoj informacionog sistema, i sistema monitoringa količina i sastava otpada na zakonodavnom nivou je uspostavljen Zakonom o upravljanju otpadom i relevantnim uredbama i pravilnicima, te precizno objašnjava način prikupljanja i čuvanja podataka, počevši od merenja i utvrđivanja sastava otpada na samoj lokaciji odlaganja, dalje obrađivanje, procesiranje i strukturiranje podataka kroz nadležno komunalno preduzeće, nadležni organ JLS, i izveštavanje ka Agenciji za zaštitu životne sredine i nadležnom Ministarstvu.

Usled nedovoljno razvijenih kapaciteta lokalnih uprava i zabrane zapošljavanje u javnom sektoru, funkcije inspektora za zaštitu životne sredine i službenika za zaštitu životne sredine često nisu razdvojene. Odnosno ista osoba obavlja obe funkcije. U tim slučajevima odgovorno obavljanje poslova i puna primena propisa u oblasti upravljanja otpadom je onemogućena.

JLS je nadležna za izdavanje dozvole i odobrenja za upravljanje otpadom (osim opasnog otpada za koji je nadležno ministarstvo) i ima obavezu da vodi evidenciju i podatke prosleđuje nadležnom ministarstvu.

Registar izdatih dozvola za upravljanje otpadom se vodi kao javna knjiga i može se voditi u elektronskoj formi. Registar se vodi ažurno i kontroliše najmanje jedanput godišnje, o čemu lice ovlašćeno za vođenje Registra podnosi izveštaj. Upis i brisanje podataka iz Registra vrši se najkasnije u roku od 30 dana od dana dostavljanja odgovarajućeg akta.

Indikator 1.1.

JLS ima izgrađenu sanitarnu deponiju ili je deo regionalnog sistema upravljanja otpadom (regionalnog deponovanja otpada); JLS je pripremila planski osnov i obezbedila sredstva za sanaciju nesanitarne deponije (ukoliko deponija nije izgrađena)

Način prikazivanja i vrednovanja indikatora

Neprihvatljivo 1.1. JLS odlaže komunalni otpad na nesanitarnu deponiju i/ili nije započela postupak izrade dokumentacije² za izgradnju sanitarne deponije/sanaciju nesanitarne deponije ili je dokumentacija zastarela (uslovi su istekli, podaci nisu relevantni).

Ispod zakonskog minimuma 1.1. JLS je u postupku izrade dokumentacije za izgradnju sanitarne deponije/sanaciju nesanitarne deponije i izradila je bar

¹ Nacionalna strategija upravljanja otpadom je istekla 2019. godine a nova još nije usvojena. Ta okolnost predstavlja značajno ograničenje za utvrđivanje indikatora (u nedostatku važeće strategije priprema novih lokalnih planova upravljanja otpadom predstavlja veliki rizik za JLS). Imajući to u vidu indikatori se oslanjaju na planove koji su ranije izrađeni ili su nedavno istekli. U slučaju da je lokalni plan istekao do kraja 2015. godine a novi nije usvojen ta JLS zavređuje ocenu **neprihvatljivo**.

² Dokumentacija za izradu sanitarne deponije podrazumeva postojanje studije opravdanosti, plana detaljne regulacije, projekta za izgradnju deponije, ugovora o međupostinskoj saradnji i sl.

prethodnu studiju opravdanosti.

U skladu sa zakonom 1.1. JLS je u postupku izgradnje sanitarne deponije (ima izrađenu studiju opravdanosti sa generalnim projektom i studiju procene uticaja na životnu sredinu).

Iznad standarda 1.1. JLS odlaže otpad na sanitarnu deponiju (lokalnu ili regionalnu); JLS je realizovala projekat sanacije nesaniitarne deponije i na toj lokaciji se više ne odlaže otpad; JLS je izradila glavni projekat sanacije, zatvaranja i remedijacije postojećeg smetlišta i dobila odobrenje za izgradnju.

Indikator 1.2.

JLS redovno izrađuje izveštaj o realizaciji lokalnog plana upravljanja otpadom, razmatra izveštaj pred lokalnom skupštinom i dostavlja ga Agenciji za zaštitu životne sredine

Neprihvatljivo 1.2. JLS je izradila manje od 5 izveštaja o realizaciji lokalnog plana upravljanja otpadom u poslednjih 10 godina (2010 – 2020).

Ispod zakonskog minimuma 1.2. JLS je izradila i dostavila najmanje 5 izveštaja o realizaciji lokalnog plana upravljanja otpadom (2010-2020) Agenciji za zaštitu životne sredine, a obavezno poslednja dva izveštaja

U skladu sa zakonom 1.2. JLS je u poslednjih 5 godina (2016-2020) dostavila izveštaj o realizaciji lokalnog plana upravljanja otpadom u zakonskom roku (31. mart tekuće godine za prethodnu godinu); izveštaji su razmatrani na sednici lokalne skupštine

Iznad standarda 1.2. U periodu 2010-2020 JLS je dostavila Agenciji za zaštitu životne sredine 10 izveštaja o realizaciji plana upravljanja otpadom i to u zakonskom roku; izveštaji su razmatrani na sednici lokalne skupštine.

Indikator 1.3.

JLS (komunalno preduzeće koje je zaduženo za upravljanje otpadom) redovno prikuplja podatke o sastavu i količini komunalnog otpada (vrsti, količini, poreklu, karakterizaciji i klasifikaciji, sastavu, skladištenju, transportu, uvozu, izvozu, tretmanu, odnosno ponovnom iskorišćenju i odlaganju nastalog otpada) i izveštava Agenciju za zaštitu životne sredine; količine deponovanog komunalnog otpada se smanjuju

Neprihvatljivo 1.3. Podaci o količini i sastavu komunalnog otpada nisu ažurirani u poslednje tri godine (i duže); ne postoji vaga za merenje deponovanog komunalnog otpada

Ispod zakonskog minimuma 1.3. Podaci o količini i sastavu komunalnog otpada nisu ažurirani u poslednjih godinu dana; količina deponovanog otpada se ne smanjuje u odnosu na prethodnu godinu; vaga postoji ali se ne vrše redovna merenja

U skladu sa zakonom 1.3. Podaci o količini i sastavu komunalnog otpada se redovno ažuriraju (svake godine); četiri puta godišnje se radi analiza otpada od strane akreditovane laboratorije, količina deponovanog komunalnog otpada se smanjuje i odstupanje od ciljeva iz lokalnog plana za upravljanje otpadom je manja od 20%; vaga postoji, ispravna je i merenja se vrše redovno

Iznad standarda 1.3. Podaci o količini i sastavu komunalnog otpada se redovno ažuriraju (svake godine); količina deponovanog otpada se smanjuje u skladu sa ciljevima ili je cilj premašen

Indikator 1.4.

Služba za upravljanje otpadom u JLS je samostalna funkcionalna i administrativna jedinica sa dovoljnim brojem zaposlenih, kvalifikovanih za poslove upravljanja otpadom; Inspektor za zaštitu životne (na nivou JLS) nije istovremeno i službenik koji obavlja upravne poslove u vezi sa upravljanjem otpadom

Neprihvatljivo 1.4. ne postoji poseban odsek za zaštitu životne sredine; JLS nema inspektora za zaštitu životne sredine (važi i u slučaju kada je inspeksijska služba poverena licu koje nema položen ispit za inspektora); službenik koji obavlja upravne poslove u oblasti upravljanja otpadom nema stručne

kvalifikacije

Ispod zakonskog minimuma 1.4. Nije razdvojena funkcija inspektora i službenika nadležnog za zaštitu životne sredine; postoji odsek za zaštitu životne sredine ali je u sklopu odeljenja za urbanizam

U skladu sa zakonom 1.4. u odeljenju za zaštitu životne sredine zaposlena je najmanje jedna osoba koja istovremeno nije i inspektor zaštite životne sredine i stručna je za oblast upravljanja otpadom; odsek za zaštitu životne sredine nije u okviru odeljenja za urbanizam

Iznad standarda 1.4. Postoji posebno odeljenje za zaštitu životne sredine koje nije u okviru uprave za urbanizam; u odeljenje za zaštitu životne sredine zaposlena je najmanje jedna osoba (odgovarajuće struke) koja je zadužena samo za upravljanje otpadom i nije istovremeno i inspektor za zaštitu životne sredine

Indikator 1.6.

Uspostavljen je registar dozvola za upravljanje neopasnim otpadom

Neprihvatljivo 1.6. JLS je izradila registar dozvola za upravljanje otpadom (u štampanoj formi) ali registar nije ažuriran u poslednjih godinu dana; ne postoji elektronski registar dozvole; više od 50% operatera ne poštuje standarde utvrđene dozvolom u pogledu količine i sastava (ili uopšte ne izveštava); inspeksijski nadzor je sproveden u manje od 50% slučajeva

Ispod zakonskog minimuma 1.6. JLS je izradila registar dozvola za upravljanje neopasnim otpadom (najmanje u štampanoj formi) ali registar nije ažuriran u poslednje tri godine; više od 50% operatera posluje u skladu sa dozvolom; inspeksijski nadzor nije sproveden u više od 20% slučajeva.

U skladu sa zakonom 1.6. JLS je izradila registar dozvola za upravljanje otpadom (u štampanoj formi) ali registar nije ažuriran u poslednjih godinu dana; više od 80% operatera posluje u skladu sa izdatom dozvolom i izveštava o količinama i sastavu otpada; inspeksijski nadzor je sproveden u više od 80% slučajeva.

Iznad standarda 1.6. JLS je izradila registar dozvola za upravljanje otpadom u štampanoj formi i elektronskoj formi; e-registar je javno dostupan na veb sajtu JLS; registar je ažuriran u poslednjih godinu dana; svi operateri posluju u skladu sa dozvolom; inspeksijski nadzor je sproveden u skladu sa izdatim dozvolama.

Oblast 1: Način prikupljanja podataka

- Razgovor sa nadležnim organom JLS, JKP-om, operaterima (sve informacije prikupljene kroz razgovor moraju se verifikovati kroz pregled odgovarajuće dokumentacije)
- Pregled veb sajta JLS, JKP, Agencije za zaštitu životne sredine (dostupni su planovi upravljanja otpadom)
- Zahtev za pristup informacijama od javnog značaja: nadležnom ministarstvu u slučaju konkursa za finansiranje projekata, JLS, nadležnom JKP-u, Agenciji za zaštitu životne sredine
- Pregled budžeta JLS
- Pregled Informatora o radu JLS i Odluke o sistematizaciji radnih mesta
- Pregled izveštaja vršilaca komunalnih usluga (najčešće JKP ali u slučaju upravljanja otpadom to može biti i privatni operater)
- Podaci o broju izdatih dozvola za upravljanje otpadom i broju sprovedenih inspeksijskih nadzora se utvrđuju uvidom u javnu knjigu i analizom utvrđenih kriterijuma za inspeksijski nadzor. Podaci o broju inspeksijskih nadzora se upoređuju sa podacima iz plana i izveštaja o inspeksijskom nadzoru nadležnog inspektora

<p>Oblast 2. Planiranje i reciklaža³ otpada</p> <p>Planiranjem se dugoročno određuje i usmerava upravljanje otpadom na osnovu analize postojećeg stanja i ciljeva upravljanja otpadom, određuju mere za unapređivanje upravljanja otpadom (priprema za ponovnu upotrebu, reciklaža, ponovno iskorišćenje, odlaganje i drugi načini tretmana otpada). Lokalnim planom se definiše ciljevi, mere i instrumenti politike upravljanjem otpada JLS.</p> <p>Strategija upravljanja otpadom za period 2010 - 2019. godine definiše nacionalne ciljeve u pogledu recikliranog komunalnog otpada i smanjenja količine biorazgradivog otpada u komunalnom otpadu. Uredbom o odlaganju otpada na deponije utvrđeni su ciljevi za smanjenje odlaganja biorazgradivog otpada. Uredbom o utvrđivanju plana smanjenja ambalažnog otpada definisani su nacionalni ciljevi upravljanja ambalažom i ambalažnim otpadom. JLS, oslanjajući se na nacionalne ciljeve i u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom koji definiše sadržaj lokalnih planova, između ostalog usvaja ciljeve recikliranog komunalnog otpada, smanjenja količine biorazgradivog otpada i ambalažnog otpada u komunalnom otpadu, mere sanacija i mere nadzora i praćenja.</p> <p>Važećim propisima u upravljanju otpadom, strategijom i nacionalnim planom, JLS su usmerene na regionalnu saradnju u planiranju upravljanja otpadom i izgradnji sanitarne deponije.</p>
<p>Indikatori 2.1.</p>
<p>JLS ima važeći lokalni plan upravljanja otpadom</p>
<p>Neprihvatljivo 2.1. JLS nije izradila lokalni plan upravljanja otpadom ili je plan istekao pre više od 5 godina; JLS nije razmatrala potrebu revizije plana nakon 5 godina primene</p> <p>Ispod zakonskog minimuma 2.1. JLS je započela izradu novog lokalnog plana (u slučaju da je prethodni istekao 2015. godine ili kasnije) ali ne poštuje utvrđene rokove i kasni sa usvajanjem; JLS nije pokrenula reviziju lokalnog plana iako značajno zaostaje u ostvarenju ciljeva</p> <p>U skladu sa zakonom 2.1. JLS sprovodi važeći lokalni plan upravljanja otpadom; izrada novog lokalnog plana je započeta bez značajnih kašnjenja (izrada novog plana je započeta pre isteka važećeg plana); JLS je pokrenula reviziju lokalnog plana zbog zaostajanja u ostvarenju ciljeva</p> <p>Iznad standarda 2.1. JLS sprovodi lokalni plan upravljanja otpadom koji je usvojen ili revidiran nakon 2015. godine; plan se ostvaruje u skladu sa utvrđenim ciljevima</p>
<p>Indikator 2.2.</p>
<p>Nivo ostvarenosti ciljeva i predviđenih mera iz lokalnog plana upravljanja otpadom i pouzdanosti podataka o vrstama, količinama i poreklu otpada na teritoriji JLS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - % recikliranog⁴ komunalnog otpada; - % smanjenja količine biorazgradivog otpada u komunalnom otpadu; - % ambalažnog otpada u komunalnom otpadu;

³ U skladu sa definicijom iz Zakona o upravljanju otpadom „reciklaža jeste svaka operacija ponovnog iskorišćenja kojom se otpad prerađuje u proizvod, materijale ili supstance bez obzira da li se koriste za prvobitnu ili drugu namenu, uključujući ponovnu proizvodnju organskih materijala, osim ponovnog iskorišćenja u energetske svrhe i ponovne prerade u materijale koji su namenjeni za korišćenje kao gorivo ili za prekrivanje deponija.“

⁴ Izraz reciklaža se koristi u skladu sa definicijom iz Zakona o upravljanju otpadom

- mere sanacije neuređenih deponija;
- ostvarenost mera nadzora i praćenja.

Neprihvatljivo 2.2. ne postoje podaci o količini recikliranog komunalnog otpada i/ili količini deponovanog biorazgradivog i ambalažnog otpada u poslednje tri godine ili su podaci stariji od 10 godina; u planu ne postoje ciljevi za reciklažu i/ili smanjenje količine komunalnog, biorazgradivog i ambalažnog otpada; više od 50% komunalnog otpada koji se odlaže na deponiju čini biorazgradivi otpad; ostvareno je manje od 50% postavljenog cilja za reciklažu ambalažnog otpada; JLS ne vodi evidenciju o ostvarenosti ciljeva iz lokalnog plana i ne prikuplja podatke o vrstama, količinama i poreklu otpada

Ispod zakonskog minimuma 2.2. podaci o količini recikliranog komunalnog otpada i/ili količini deponovanog biorazgradivog i ambalažnog otpada postoje ali nisu pribavljeni na osnovu sistematskog ispitivanja sastava komunalnog otpada i analize morfološkog sastava otpada; podaci su stariji od 5 godina; u planu postoje ciljevi za reciklažu i/ili smanjenje količine komunalnog, biorazgradivog i ambalažnog otpada ali nisu precizno utvrđeni ili nisu merljivi⁵; 35-50% deponovanog komunalnog otpada čini biorazgradivi otpad; ostvareno je 50-80% postavljenog cilja za odvajanje ambalažnog otpada;

U skladu sa zakonom 2.2. podaci o količini recikliranog komunalnog otpada i/ili količini deponovanog biorazgradivog i ambalažnog otpada prikupljeni su na osnovu sistematskog ispitivanja sastava komunalnog otpada i analize morfološkog sastava otpada; podaci se ažuriraju i nisu stariji od 5 godina; u planu postoje jasno utvrđeni i realistični ciljevi za reciklažu i/ili smanjenje količine komunalnog, biorazgradivog i ambalažnog otpada; biorazgradivi otpad na deponiji čini manje od 35% ukupnog odloženog otpada; ostvareno je više od 80% postavljenog cilja za smanjenje količine deponovanog ambalažnog otpada

Iznad standarda 2.2. podaci o količinama i morfološkom sastavu otpada se ažuriraju na svakih godinu dana u skladu sa Pravilnikom; redovno se meri i prati količina recikliranog komunalnog otpada i količina deponovanog biorazgradivog i ambalažnog otpada; u planu postoje jasno utvrđeni i realistični ciljevi za reciklažu i/ili smanjenje količine komunalnog, biorazgradivog i ambalažnog otpada i ostvareni su ili premašeni ciljevi

Indikator 2.3.

JLS (zajedno sa susednim JLS) ima usvojen, važeći regionalni plan upravljanja otpadom

Neprihvatljivo 2.3. JLS uopšte nije pristupila izradi regionalnog plana sa susednim opštinama

Ispod zakonskog minimuma 2.3. rok za usvajanje regionalnog plana istekao je pre tri godine a plan nije usvojen; regionalni plan je usvojen ali više od godina dana se ne sprovodi i/ili postoje značajna kašnjenja u sprovođenju planiranih aktivnosti

U skladu sa zakonom 2.3. sprovodi se važeći regionalni plan ili je u postupku usvajanja (nacrt je dostavljen organima odlučivanja); postoje manja kašnjenja u realizaciji aktivnosti iz plana.

Iznad standarda 2.4. Sprovodi se važeći regionalni plan i nema kašnjenja u realizaciji aktivnosti.

Oblast 2. Način prikupljanja podataka

- Razgovor sa JLS, JKP, operaterom koji upravlja regionalnom deponijom, inspekcijom
- Pregledom internet prezentacije JLS, registra zagađivača i izveštaja o realizaciji lokalnog plana upravljanja otpadom.
- Zahtev za pristup informacijama od javnog značaja JLS, JKP-u, i/ili Agenciji za zaštitu životne sredine

⁵ Ciljevi nisu merljivi ako ne postoje pouzdane i validne polazne vrednosti i ako se količine otpada ne mere u takvim razmacima i na takav način da je moguće pratiti trendove (npr. analiza morfološkog sastava se ne radi svake godine u isto vreme i na istom uzorku pa podaci nisu uporedivi).

Za ocenu nivoa pouzdanosti podataka iz Izveštaja o realizaciji lokalnog plana upravljanja otpadom, kada su podaci kompletni, može biti potrebno konsultovati nezavisno stručno lice.

Oblast 3. Odlaganje (deponovanje) komunalnog otpada i uklanjanje divljih deponija

Zakonom o upravljanju otpadom zabranjeno je odlaganje komunalnog otpada na nesanitarnu deponiju (otpad se odlaže na deponiju koja ispunjava tehničke, tehnološke i druge uslove u skladu sa dozvolom). Međutim više od 140 JLS otpad i dalje odlaže otpad na nesanitarnu deponiju/smetlišta. Ciljevi upravljanja otpadom podrazumevaju postepeno smanjenje količina deponovanog otpada i povećanje ponovne upotrebe i reciklaže. Zabranjeno je odlaganje i spaljivanje otpada koji ispunjava standarde za ponovnu upotrebu i iskorišćenje. JLS je dužna da vodi evidenciju divljih deponija i da postepeno smanjuje broj divljih deponija i sanira lokacije kako divlje deponije ne bi ponovo nastajale.

Indikator 3.1.

Stanje deponije na koju komunalni otpad odlaže vršilac komunalne delatnosti

Neprihvatljivo 3.1. Vršilac komunalne delatnosti otpad odlaže na deponiju koja ne zadovoljava tehničke uslove i ne poseduje odgovarajuću dozvolu; na deponiji ne postoji razdvajanje reciklabilnog otpada; na deponiji ne postoji vaga za merenje količine otpada, vaga je neispravna ili se otpad ne meri; biorazgradivi i ambalažni otpad se odlaže bez ikakve kontrole

Ispod zakonskog minimuma 3.1. deponija ne zadovoljava tehničke uslove i ne poseduje odgovarajuću dozvolu ali je započeta izrada plana sanacije; na deponiji postoji postrojenje za razdvajanje otpada ali se ne vrši klasifikacija, merenje i evidencija; na deponiji postoji vaga za merenje količine otpada ali se podaci ne beleže redovno; vrši se kontrola odlaganja ambalažnog otpada ali ne i biorazgradivog otpada

U skladu sa zakonom 3.1. deponija zadovoljava tehničke uslove i poseduje odgovarajuću dozvolu; na deponiji se vrši razdvajanje ambalažnog, biorazgradivog i opasnog otpada; na deponiji postoji vaga za merenje količine otpada i merenje i evidencija se redovno vrše;

Iznad standarda 3.1. deponija zadovoljava tehničke uslove i poseduje odgovarajuću dozvolu; količina biorazgradivog otpada je manja od 35% ukupne količine otpada; ambalažni otpad se razdvaja na mesu nastanka; opasni otad se ne odlaže u posude za komunalni otpad i ne odvozi na deponiju; na deponiji postoji vaga za merenje količine otpada i merenje i evidencija se redovno vrše

Indikator 3.2.

Broj uklonjenih i saniranih divljih deponija (u odnosu na ukupan broj evidentiranih divljih deponija na teritoriji opštine)

Neprihvatljivo 3.2. JLS ne vodi evidenciju divljih deponija i ne vrši njihovo uklanjanje; izveštaji o broju i lokaciji divljih deponija se ne dostavljaju Agenciji za zaštitu životne sredine

Ispod zakonskog minimuma 3.2. JLS je jednom sprovela evidenciju divljih deponija i povremeno vrši njihovo uklanjanje; JLS je bar jednom dostavila izveštaj o broju i lokaciji divljih deponija Agenciji za zaštitu životne sredine

U skladu sa zakonom 3.2. JLS sprovodi evidenciju divljih deponija i kontinuirano vrši njihovo uklanjanje; JLS redovno ažurira izveštaj o broju i lokaciji divljih deponija i dostavlja izveštaj Agenciji za zaštitu životne sredine.

Iznad standarda 3.2. Broj divljih deponija je smanjen za 80% u odnosu na 2010. godinu; JLS redovno ažurira izveštaj o broju i lokaciji divljih deponija i dostavlja izveštaj Agenciji za zaštitu životne sredine; JLS je stvorila uslove za odlaganje otpada u blizini lokacija bivših divljih deponija i/ili uspostavila sistem

odnošenja otpada
Indikator 3.3.
% pokrivenosti teritorije JLS uslugom sakupljanja, transporta i odlaganja otpada
Neprihvatljivo 3.3. Uslugom sakupljanja otpada pokriveno je do 70% urbanih naselja i manje od 30% ruralnih naselja Ispod zakonskog minimuma 3.3. Uslugom sakupljanja otpada pokriveno je više od 70% urbanih naselja i više od 50% ruralnih naselja U skladu sa zakonom 3.3. Uslugom sakupljanja otpada pokriveno su sve urbane sredine i više od 70% ruralnih naselja Iznad standarda 3.3. Uslugom sakupljanja transporta i odlaganja otpada pokriveno je 90% teritorije JLS
Indikator 3.4.
JLS je uspostavila uslugu razdvajanja reciklabilnog otpada iz domaćinstava
Neprihvatljivo 3.4. uopšte nije omogućeno razdvajanje ambalažnog otpada na mesu nastanaka; ne postoji odvojeno sakupljanje ambalažnog i komunalnog otpada (sve ide u isti kamion i na istu deponiju) i ne postoje posude za razdvajanje ili su izuzetno retke (samo na centralnim gradskim lokacijama) Ispod zakonskog minimuma 3.4. razdvajanje ambalažnog otpada omogućeno je na mestu nastanaka ali ne postoji odvojeno sakupljanje ambalažnog i komunalnog otpada (sve ide u isti kamion i na istu deponiju); posude (kese) za razdvajanje ambalažnog dostupne su na manje od 50% teritorije urbanih naselja U skladu sa zakonom 3.4. razdvajanje ambalažnog otpada omogućeno je na mestu nastanaka, postoji odvojeno sakupljanje i ambalažni otpad se ne meša sa komunalnim otpadom na deponiji (funkcionalni sistem primarne selekcije); posude (kese) za razdvajanje ambalažnog dostupne su građanima u urbanim naseljima i redovno se prazne/odnose. Iznad standarda 3.4. na mestu nastanka vrši se razdvajanje ambalažnog i biorazgradivog otpada i postoji odvojeno sakupljanje i odlaganje biorazgradivog i ambalažnog otpada; posude (kese) za razdvajanje ambalažnog i biorazgradivog otpada lako su dostupne građanima i redovno se prazne/odnose
Indikator 3.5.
Na teritoriji JLS postoje uslovi za odvojeno odlaganje opasnog otpada iz domaćinstava (otpadnih baterija i akumulatora, otpadnog ulja, otpad od električnih i elektronskih proizvoda, boja, lakovi, pesticida, otpadnih lekova i farmaceutskih sredstava i dr.)
Neprihvatljivo 3.5. opasni otpad iz domaćinstava se ne razdvaja i odlaže se zajedno sa komunalnim otpadom na deponiju bez razdvajanja (ako postoji odvojeno sakupljanje samo akumulatora i dalje je neprihvatljivo); JKP nema dozvolu za sakupljanje i privremeno skladištenje opasnog otpada i/ili ne postoji drugi operater koju ovu uslugu vrši na teritoriji JLS Ispod zakonskog minimuma 3.5. opasni otpad iz domaćinstava se ne razdvaja i odlaže se na deponiji bez razdvajanja iako postoji operater koji vrši ovu uslugu; ne organizuju se akcije sakupljanja opasnog otpada iz domaćinstava ili se organizuju veoma retko; U skladu sa zakonom 3.5. postoji organizovano razdvajanje i sakupljanje (centri za odlaganje) više od tri vrste opasnog otpada iz domaćinstava (obavezno baterije, akumulatori, električni i elektronski proizvodi); povremeno se organizuju akcije i građani se obaveštavaju o načinima za odlaganje opasnog otpada; Iznad standarda 3.5. Postoji organizovano razdvajanje i sakupljanje (centri za odlaganje) opasnog otpada iz domaćinstava, lokalne apotekarske ustanove preuzimaju otpadni farmaceutski otpad od gradjana, postoji operater koji vrši sakupljanje opasnog otpada; redovno se organizuju akcije sakupljanja i

građani se redovno informišu o načinima za odlaganje opasnog otpada iz domaćinstava; opasni otpad se privremeno skladišti do godinu dana

Oblast 3. Način prikupljanja podataka

U ovoj oblasti podaci se prikupljaju terenskim istraživanjem, razgovorom sa građanima, operaterima i pravnim licima koja stavljaju u promet proizvode koji nakon upotrebe postaju posebni tokovi otpada. Postojanje uslova za odlaganje opasnog otpada iz domaćinstava se proverava terenskim radom (pokušajte da odložite otpadne baterije kod prodavca, lekove i farmaceutske proizvode u apoteci i sl).

Takođe, podaci se prikupljaju i putem:

- zahteva za pristup informacijama od javnog značaja o podacima o vrsti i količinama otpada (proveriti u nadležnom komunalnom preduzeću, nadležnom organu lokalne samouprave i u Agenciji za zaštitu životne sredine)
- Informacije o stanju i odlikama sistema upravljanja otpadom na lokalnu i stanju deponije mogu se proveriti kroz intervju sa zaposlenima u nadležnom komunalnom preduzeću i opštini.

Oblast 4. Učešće građana u politici upravljanja otpadom, komunikacija i saradnja

Zakon o upravljanju otpadom definiše upravljanje otpadom kao delatnost od opšteg interesa. Načelom izbora najoptimalnije opcije za životnu sredinu ustanovljen je sistematski i konsultativni proces donošenja odluka.

Razvijanje javne svesti i uspostavljanje dijaloga između zainteresovanih strana u cilju uspostavljanja partnerstva u upravljanju otpadom su prioriteta javne politike u oblasti upravljanja otpadom Evropske Unije i Republike Srbije.

Uspešno upravljanje otpadom podrazumeva konstruktivno učestvovanje svih građana u sistemu. Nadležni organi zaduženi za uspostavljanje i sprovođenje sistema u najvećoj meri utiču na ponašanje i učestvovanje relevantnih aktera i građana u sistemu, te su dužni da donose odluke koje podstiču izgradnju odgovornosti, međusobnog poverenja i konstruktivno učestvovanje aktera.

Ključni koraci uključuju jačanje postojećih i razvoj novih mera za uspostavljanje integralnog sistema upravljanja otpadom, prihvatanje veće pojedinačne odgovornosti za životnu sredinu i aktivnije učešće javnosti u procesima donošenja odluka. Inicijative treba da imaju za cilj da podstaknu stanovništvo na odgovorniji odnos prema otpadu i na postupanje sa otpadom na održiv način, kao što je smanjenje otpada na izvoru, ponovna upotreba otpada, reciklaža, energetska iskorišćenje otpada i odlaganje otpada na bezbedan način.

Zakonom o komunalnim delatnostima iz 2016. godine uvedena je obaveza sprovođenja ispitivanja zadovoljstva korisnika komunalnih usluga, JLS je dužna da najmanje jednom godišnje sprovede ispitivanje koje se može sprovesti elektronskim putem.

Indikator 4.1

Stepen učešća građana u izradi planova upravljanja otpadom i planova sanacije deponija

Neprihvatljivo 4.1. plan upravljanja otpadom i/ili plan sanacije lokalne deponije sproveden je bez učešća javnosti⁶; građani nisu konsultovani oko izbora lokacije regionalne/lokalne deponije

⁶ Ukoliko plan nije usvojen ili nije pokrenut postupak izrade ocena je **neprihvatljivo**.

Ispod zakonskog minimuma 4.1. građani su informisani o izradi planova ali nisu imali mogućnost da učestvuju kroz javnu raspravu i davanje komentara; organizovane su javne diskusije ali bez mogućnosti davanja komentara i primedbi; građani su obavešteni o izboru lokacije regionalne/lokalne deponije ali nisu konsultovani

U skladu sa zakonom 4.1. nacrt plana upravljanja otpadom i/ili plana sanacije izložen je na uvid javnosti i građani su imali priliku da dostave primedbe i komentare pre usvajanja plana; organizovane su konsultacije u mesnim zajednicama u blizini regionalne/lokalne deponije.

Iznad standarda 4.1. nacrt plana upravljanja otpadom i/ili plana sanacije izložen je na uvid javnosti i građani su imali priliku da dostave primedbe i komentare pre usvajanja plana, komentari su uzeti u obzir i izrađen je izveštaj o javnim konsultacijama koji je javno dostupan; sprovedena je analiza potreba i razmatrano više lokacija za deponiju, organizovane su konsultacije u mesnim zajednicama u blizini regionalne/lokalne deponije, građanima su ponuđeni argumenti za izbor određene lokacije; utvrđene su i ostvarene mere kompenzacije stanovništvu koje je najbliže deponiji.

Pravni okvir za oblast Upravljanje otpadom

Zakon o zaštiti životne sredine ("Sl. glasnik RS", br. 135/2004, 36/2009, 36/2009, 72/2009, 43/2011, 14/2016, 76/2018, 95/2018, 95/2018)

Zakon o upravljanju otpadom ("Sl. glasnik RS", br. 36/2009, 88/2010, 14/2016, 95/2018)

Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu ("Sl. RS", br. 36/2009)

Strategija upravljanja otpadom za period 2010. - 2019. godine („Sl. glasnik RS“ br. 29/2010)

Zakon o inspeksijskom nadzoru ("Sl. glasnik RS", br. 36/2015, 44/2018 - dr. zakon i 95/2018)

Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine ("Sl. glasnik RS", br. 135/2004 i 25/2015)

Zakon o potvrđivanju konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (Sl. glasniku RS", br. 38/2009)

Zakon o komunalnim delatnostima ("Sl. glasnik RS", br. 88/2011, 104/2016 i 95/2018)

Uredba o odlaganju otpada na deponije ("Sl. glasnik RS", br. 92/2010)

Uredba o utvrđivanju plana smanjenja ambalažnog otpada za period od 2015. do 2019. godine („Sl. glasnik RS“ br. 144/2014)

Uredba o utvrđivanju plana smanjenja ambalažnog otpada za period od 2020. do 2024. godine („Sl. glasnik RS“ br. 144/2014)

Pravilnik o metodologiji za prikupljanje podataka o sastavu i količinama komunalnog otpada na teritoriji jedinice lokalne samouprave ("Sl. glasnik RS", br. 61/2010)

Pravilnik o sadržini, načinu vođenja i izgledu Registra izdatih dozvola za upravljanje otpadom ("Sl. glasnik RS", br. 95/2010)

Pravilnik o sadržini i izgledu dozvole za upravljanje otpadom ("Službeni glasnik RS", broj 93/2019.)

Pravilnik o listi mera prevencije stvaranja otpada ("Sl. glasnik RS", broj 7/2019.)

Pravilnik o obrascu dnevne evidencije i godišnjeg izveštaja o otpadu sa uputstvom za njegovo popunjavanje ("Sl. glasnik RS", broj 7/2020)